

Az Elektronikus Kereskedelmi Bizottság az adóhivatal válasza az elektronikus kereskedelem kihívásaira

Az információtechnológia fejlődése és az internethez való hozzáférés elterjedése azt eredményezte, hogy a vásárlók elérése könnyebbé és – például a célzott marketing tevékenységnek köszönhetően – hatékonyabbá vált, így az elektronikus kereskedelem rohamos növekedésnek indult az utóbbi években. Mindez új megközelítést kíván nem csupán a piacra lépő új vállalkozásoktól és a „hagyományos” kereskedést folytató társaságoktól, hanem a vonatkozó terület ellenőrzését végző hatóságoktól is. Új típusú kockázatelemzési és ellenőrzési módszerek kialakítására van szükség annak érdekében, hogy az elektronikus kereskedelem a lehetőségek szerint teljes körűen adózás alá vonható legyen.

1. A megalakulás előzményei

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint folyamatosan bővül a csomagküldő és internetes kiskereskedelem forgalma: 2016-ban 302,8 milliárd forint volt az árbevételük, a 2010. évének közel 6,6-szorosa. Mindezek következtében a 2016. évben a csomagküldő és internetes kiskereskedelem a teljes hazai kiskereskedelmi forgalomból 3,1%-kal részesedett. A bevételeiket eltitkoló piaci szereplők forgalmának még a megközelítő becslésére sincs lehetőség, azonban a feltárt esetek arra engednek következtetni, hogy jelentős mértékű a látencia.

Az elektronikus kereskedelem részben a pénzügyi potenciálja, részben pedig a szereplők rugalmassága miatt – vannak heti rendszerességgel változó címen működő weboldalak, amelyek üzemeltetői így próbálják megakadályozni az eredményes hatásági fellépést – kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon az adóhatóság részéről, amelynek nem csupán a költségvetés bevételeinek, hanem az adózási versenysemlegesség biztosítása is célja kell legyen. Ugyanis **azon gazdálkodók, akik adókötelezettségeiket jogszabályszerűen teljesítik, versenyhátrányba kerülnek a bevételeiket eltitkolókkal szemben.**

A fentiekkel összhangban **a 2017. évben a kiemelten ellenőrizendő főbb tevékenységek között nevesítésre került a csomagküldő internetes kiskereskedelem** is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az elmúlt években ne folytak volna ilyen tárgyú vizsgálatok: csak az utóbbi három évben több, mint 500 olyan ellenőrzés lefolytatására került sor, amelynek – akár célzottan, akár érintőlegesen – tárgya volt az elektronikus kereskedelem. A feltárt hiányosságok vonatkozásában megállapított adóhiány és az alkalmazott szankció összege meghaladta a 1,5 milliárd forintot is. A tapasztalatok azt mutatták, hogy az ellenőrzéseket tovább kell folytatni, annál is inkább, mert a piaci folyamatokat elemzők azt prognosztizálják, hogy ez a szegmens dinamikusan fog bővülni a kiskereskedelemben, még akkor is, ha jelen pillanatban még mindig csekély részét adja a teljes értékesítésnek. A KSH adataiból megállapítható, hogy **a csomagküldő és internetes kiskereskedelmi forgalom volumene 2010. óta dinamikusan, évente átlagosan 36%-kal emelkedett**, miközben a kiskereskedelem egésze csupán 2,5%-kal. Ez a bővülés azt eredményezte, hogy a 2016. évi összesített adatok szerint az elektronikus értékesítésben részt vevő vállalkozások aránya Magyarországon (12%) bár alatta marad az uniós átlagnak (18%), mégis az unió tagországai között a kilencedik legmagasabb. Annak következtében pedig, hogy a hazai elektronikus kereskedelem fejlődése ez ideig töretlen, várható, hogy hamarosan felmerülnek a piaci terület adóztatásával kapcsolatos olyan kihívások, amelyekre a rangsorban előttünk álló tagországok már a megoldási módokat keresik.

Az elektronikus kereskedelem adózási szempontú kihívásaira a lehető leghatékonyabb válaszok megtalálása érdekében **2017 januárjában az adóhivatalon belül megalakításra került az Elektronikus Kereskedelmi Bizottság (EKB)**. Az állandó jelleggel működő tematikus bizottság létrehozása összhangban áll az internetről és a digitális fejlesztésekről szóló nemzeti konzultáció (InternetKon) eredményei alapján a Kormány által végrehajtandó Digitális Jólét Programjáról szóló 2012/2015. (XII.

29.) Korm. határozatban megfogalmazottakkal. A kormányhatározat ugyanis szabályozásbeli módosításokat sürgetett a fogyasztóvédelmi és az adatvédelmi jogszabályok tekintetében annak érdekében, hogy erősödjön a hazai elektronikus kereskedelem hatékonysága és szabálykövető működése. Az elektronikus kereskedelemmel kapcsolatosan ugyanakkor elengedhetetlen az adózásra vonatkozó szabályozás fejlesztése is. Ez került rögzítésre 2017 februárjában a Digitális Kereskedelem-fejlesztési Stratégiában, amely a digitális kereskedelemhez kapcsolódó adózási szabályozás jogkövetés érdekében való átalakításának szükségességére is utalt.

2. Az EKB célja

Az EKB célja az elektronikus kereskedelem adókockázatainak és az adóelkerülésre irányuló adózási technikáknak a feltérképezése, egyúttal a piaci szereplők jogkövető magatartásának ösztönzése, ezáltal a költségvetési bevételek minél teljesebb körű biztosítása és a gazdaság fehéritése.

Mivel az elektronikus kereskedelem nem ismer országhatárokat, piactorzító hatása van annak, hogy némely **távértékesítést** folytató külföldi vállalkozás az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvényben meghatározott felső értékhatár – amely Magyarország esetében 35.000 eurónak megfelelő pénzüsszeg – átlépését követően sem tesz eleget az adóhatósághoz történő bejelentkezési és adófizetési kötelezettségének. Az ilyen társaságokkal szemben az adóhatóság a folyamatos figyelemmel kísérés módszerét alkalmazza az ellenőrzésre történő kiválasztás során, a vizsgálatokhoz szükséges adatokat pedig az értékesítésekben közreműködőktől szerzi be.

A tendencia azonban az, hogy **egyre több áru érkezik az Európai Unió (EU) kívüli térségekből**, amely jelentős torzulást okoz az uniós vállalkozások kárára. Az EU közös hozzáadottértékadó-rendszeréről (HÉA-rendszer) szóló 2006/112/EK tanácsi irányelv szerint a HÉA-t az EU-ban végzett adóztatandó ügyletekre, termékértékesítésre és szolgáltatásnyújtásra egyaránt alkalmazni kell.

A hazai szabályozás alapján az EU-n kívülről behozott áruk 22 euró értékig vám- és adómentesek, így a harmadik országból történő beszerzés során jellemző kockázati tényező, hogy **az import dokumentációban nem a termékek valós értékét tüntetik fel, hanem a mentesség érdekében alulértékelik azt, vagy nem a tény-**

legesen behozott terméket rögzítik. A harmadik országból érkező áruforgalom tekintetében a vám szakterület munkatársai az általuk alkalmazott kiválasztási metódus alapján – a repülőtéren csomagforgalomban akár röntgen készülék segítségével – vizsgálják és tárják fel az ilyen jellegű visszaéléseket, ezzel is csökkentve az uniós vállalkozások versenyhátrányát a harmadik országbeli versenytársaikkal szemben. Csak az ilyen csomagok ellenőrzéséből 300 ezer USD vámkülönbözet származott az elmúlt évben.

3. Az elektronikus kereskedelmi ellenőrzések tapasztalatai

Ahogy a fentiekben már említésre került, az EKB megalakulását megelőzően is végzett ellenőrzéseket az adóhatóság az elektronikus kereskedelmet érintően. Az előzmények között a köztudatban leginkább az **aukciós portálokon zajló értékesítési tevékenység** adózásának vizsgálata él. Az ellenőrzésekkel kapcsolatosan a Kúria egyértelmű ítélezési gyakorlatot alakított ki az üzletszerűen folytatott ingóértékesítési tevékenység adójogi minősítése tárgyában.

Az előző példa is mutatja, hogy nem csupán az információtechnológia fejlődött, hanem **az új területeken az adóelkerülő magatartások új módszerei is megjelentek.** A technikai fejlődés azonban megelőzi a jogalkotást, ezért a jogalkalmazóknak kell elsőként reagálni az újabb kihívásokra. Az adóhivatal felismerte a fellépési lehetőséget, felderítette az új típusú tevékenységet, és kialakította az ezzel kapcsolatos ellenőrzési gyakorlatot, amelynek során nem csupán a pénzügyterektől és az áruváltást végzőktől szerzett be adatokat, hanem a portálok üzemeltetőitől is. Mindezen adatok alapján pedig – bírósági ítéletek szerint is – megalapozottan olyan megállapításokat tett, amelyeknél **a feltárt adóhiány és a szankciók összege magánszemélyek esetében is elérte a milliós nagyságrendet.** Ennek a már több évre visszatekintő ellenőrzési gyakorlatnak köszönhetően ezen típusú tevékenység önadózása javuló tendenciát mutat.

A **webáruházakkal** kapcsolatos vizsgálatok is évekre nyúlnak vissza, ugyanakkor a tapasztalatok alapján továbbra is szükséges ezen értékesítési forma nyomon követése, főként a határon átnyúló értékesítési láncokkal kapcsolatosan.

Feltűntek azonban újabb területek, amelyek közül **a hirdetési portálok és az elektronikus szolgáltatások el-**

lenőrzésére már szintén létezik vizsgálati módszertan. Az említett területek ellenőrzésében az utóbbi években egyre nagyobb számban alkalmazott **informatíotechnológiai adatmentés hasznos támogatást nyújt**. A legújabb területek vonatkozásában – mint amilyen a **mobil applikációk**, és az **affiliate szolgáltatások** piaca – pedig már megtörtént a kockázatok feltárása.

A cselekvési lehetőségek elemzéséhez és a leghatékonyabb fellépés megtalálásához nemzetközi tapasztalatokat is felhasznál az adóhatóság, mivel ezen szektor szolgáltatói más országokban is megjelennek, így az adófizetési kötelezettségeik ellenőrzésében elengedhetetlen **az adóhivatalok közötti együttműködés**. Ezen együttműködést jól példázza, hogy az adóhivatalok képviselői évente többször is értekezleteken vesznek részt, amelyeken ismertetésre kerülnek az elektronikus kereskedelem ellenőrzésében szerzett gyakorlati tapasztalatok. Másik módja az együttműködésnek a többoldalú ellenőrzések folytatása, amelyre az idei évben is volt példa, amikor a magyar adóhatóság egy Magyarországon általános forgalmi adó regisztrációval nem rendelkező lengyel internetes kereskedőnél indított utólagos vizsgálatot az említett adónemben. Hatékony módja továbbá az együttműködésnek az adatok átadása más adóhatóságok részére, melyek közül talán a legismertebb hazai példa az AirBnB-hálózat magyarországi szállásadóra vonatkozóan az ír adóhatóság által megküldött adatok.

Az említett AirBnB-s ügy az elektronikus kereskedelem területei közül a **megosztáson alapuló közösségi gazdasággal** kapcsolatos hatékony adóhatósági fellépés jó példája. Az adóhatóság adatgyűjtést és adatelemzést végzett, melynek eredményeként beazonosította a szálláshely bérbeadásban érintett adózókat, majd az adatállományt összevetette az ír adóhatóság által átadott, az AirBnB online foglalási rendszerének kifizetési adataival, és megvizsgálta az érintett adózók adókötelezettségeinek teljesítését. Azon esetekben, amelyek eltérést mutattak az adófizetési kötelezettség tekintetében, egy 2017. január 01-jén bevezetett új jogintézménnyel, a **támogató eljárással** élt, melynek célja az adózók jogkövetésének támogatása, és ezáltal a valós adókötelezettségek

megállapításával a költségvetési bevételek hatékony biztosítása. Ennek keretében az adóhatóság felvette a kapcsolatot az érintett adózókkal, és a feltárt hiányosság megszüntetése érdekében tájékoztatást adott részükre az önellenőrzés lehetőségéről. Az eredmény több tíz millió forint jövedelem bevallása és számos pozitív adózási visszajelzés. A támogató eljárás azonban nem minden jogsértő tevékenység vonatkozásában alkalmazható eredményesen – az adóhivatal döntésén múlik milyen eszközt használ.

Az elektronikus kereskedelemmel kapcsolatos adóvizsgálatok tapasztalata az, hogy egyes ellenőrzésekre vetítve átlagosan több tíz millió forint adóhiány és szankció kerül megállapításra, amely nem csupán az adóbevételek biztosítása szempontjából jó eredmény, hanem visszatartó erővel is rendelkezik, melynek mérése érdekében az EKB kiemelt feladatként a 2017. évi ellenőrzési irányokkal összhangban az online kereskedők körében monitoring tevékenységet végzett. Ennek keretében komplexen elemezte a weboldalakon keresztül bonyolított – akár magyar gazdasági szereplők által folytatott, akár külföldről hazánkba irányuló – értékesítési tevékenységet. A vizsgálatok eredményeként beazonosított több olyan **szokásos piaci ár alatt értékesítő társaságot**, amelyekre vonatkozóan adatgyűjtésre irányuló ellenőrzések elrendelését kezdeményezte az illetékesség szerinti igazgatóságokon.

Az ellenőrzések széles spektrumot öleltek fel, mivel nem csupán a számla-, nyugtakibocsátási kötelezettség teljesítésének vizsgálatában merültek ki, hanem sor került a megrendelést követően átvett termékekkel kapcsolatos, áru eredetét célzó vizsgálatokra is éppúgy, mint a webáruházat üzemeltető társaság alkalmazottainak, illetőleg a társaság által végzett tevékenységek adóhatósághoz történt bejelentésének ellenőrzésére, de a vizsgálatok kiterjedtek a számlázó programok bejelentésével és a pénztárgép üzemeltetésével kapcsolatos adózási kötelezettségek ellenőrzésére is. Gyakori tapasztalat, hogy bár **webáruházat üzemeltető adózók** kerülnek vizsgálat alá, a **tevékenységi körükbe nincs bejelentve a TEÁOR 4791 – Csomagküldő, internetes kiskereskedelmi tevékenység**. Pozitív eredmény ugyanakkor, hogy az ellenőrzések hatására ezen adminisztrációs kötelezettségüket rendre teljesítették a vizsgált gazdálkodók.

Az EKB által ez évben kezdeményezett, webáruház-üzemeltetőkkel kapcsolatosan lefolytatott próbavásárlások

nyomán a revizorok olyan adatokhoz jutottak, amelyek alapján adott esetben indokolt lehet bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés megindítása is az érintett adózónál.

Példaként említhető egy ellenőrzésre kiválasztott web-áruház-üzemeltető, amely társasággal kapcsolatosan a fogyasztóvédelmi hatóság is jelzéssel élt, mivel számos bejelentés érkezett a vásárlóktól arról, hogy a leadott és előre kifizetett megrendelések egyáltalán nem, vagy rossz minőségben lettek teljesítve, elállás esetén pedig a társaság nem térítette meg a vételárat. Az adott vizsgálat még folyamatban van, azonban ez az eset is arra mutat, hogy **van létjogosultsága az adóhivatal más hatóságokkal való együttműködésének**. Van ugyanis tapasztalat arra nézve, hogy egy webáruházzal kapcsolatosan feltárt fogyasztóvédelmi szempontú hiányosság kockázatot jelent az adóhatóság szemszögéből is (így például az elérhetetlen társaságok, amelyeknél már a weboldalon sincs feltüntetve cím adat). Az ugyanakkor, hogy mi jelent adózási kockázatot, az egy összetett kockázatelemzési folyamat eredményeként nyer meghatározást. Ami viszont a társhatóságok vonatkozásában közös: a cél – a jogkövető módon működő webáruházat üzemeltetők érdekeivel is összhangban – a piaci szegmensnek a bevételeiket eltitkoló, csalárd módon működő gazdasági szereplőktől való megtisztítása. Egy „rossz hírű” webáruház ugyanis a többi versenytársra nézve is negatív hatással van, mivel gyengíti az elektronikus kereskedőkkel szembeni bizalmat.

Ezért is **fontos az, hogy a hatóságok az elektronikus kereskedelemmel összefüggő tevékenységükről, a webáruházak működésének jogszerű követelményeiről tájékoztassák az internetes vásárlókat**. A vásárlók jogai ugyanis könnyen sérülhetnek akkor, amikor olyan szereplővel állnak szemben, akiről maga a webáruház sem tartalmaz információt, és a tényleges üzemeltető kiléte csupán hatósági eszközökkel tárható fel. A hatóságok ugyanis rendelkeznek olyan hatékony vizsgálati lehetőségekkel, amelyek keretében akár a külföldi internetes kereskedők kiléte is tisztázható. Annak következtében ugyanis, hogy a világháló nem ismer országhatárokat, a hatóságok is élő kapcsolatot építettek ki a külföldi társhatóságokkal. Az ilyen együttműködés eredményei a sajtóban is megjelennek, elegendő ehelyütt csak az egyre elterjedtebb, megosztáson alapuló közösségi gazdaság

üzleti modellje szerint működő vállalkozások közül az UBER-re vagy az AirBnB-re utalni.

4. Eddigi eredmények, távlati célok

Az EKB létrehozása azt az üzenetet hordozza, hogy az elektronikus kereskedelem nem tekinthető „adómentes” területnek. Annak érdekében pedig, hogy a hazai elektronikus kereskedelem ellenőrzése hatékony legyen, az EKB folyamatosan vizsgálja a külföldi társhatósági tapasztalatokat is, amelyek alapján lehetőség nyílna ezen terület adózását elősegítő szabályozásbeli változások kimunkálására. Több tagországban már bevezetésre kerültek az elektronikus kereskedelem kihívásaira adott különböző megoldások, mint például az adóhivatal számára a fizetési, szállítási adatokhoz való hozzáférés biztosítása. Ugyanakkor számos olyan kihívás található még ezen a területen, amely mindenképpen több ország összefogását és együttgondolkodást igényel. Ilyen például a közösségi tereken megvalósuló, egyre terjedő termékkereskedelem, amelynél a szereplők beazonosítása ad feladatot. Az anonimitás azonban minden elektronikus kereskedelmi területen nehézséget okoz. A megoldás érdekében újfajta ellenőrzési stratégia kidolgozása szükséges, amely miatt – és a terület specialitására való tekintettel is – nélkülözhetetlen az elektronikus kereskedelem ellenőrzésében részt vevő munkatársak folyamatos képzése.

Mivel az elektronikus kereskedelem területén tapasztalható szürkegazdasági folyamatok visszaszorítása nem csupán az adóhatóság célja, más állami intézményekkel is megtörtént a kapcsolatfelvétel. Ennek eredményeként **az EKB keretein belül együttműködés alakult ki a Nemzeti Fejlesztési Minisztériummal és a Magyar Nemzeti Bankkal**, mivel az említett társszervezetek is érintettek az elektronikus kereskedelemben megjelenő termék-, illetve pénzforgalom ellenőrzésében. A jogsértő módon működő gazdasági szereplőkkel szembeni hatékony fellépés érdekében megvizsgálásra kerül a közös ellenőrzések lehetőségének megteremtése is. A távlati cél ugyanis a hazai vállalkozások elektronikus kereskedelembé való bekapcsolódásának elősegítése, egy kiszámítható adózási környezet kialakítása, különösen abból a szempontból, hogy ne jelentsen versenyhátrányt – például a külföldi termékláncolatban érintett társaságokkal szemben – a jogszerű működés.

Az EKB feladatai között szerepel egyebek mellett a nemzetközi tapasztalatok elemzése és hazai környezetbe való átültetése, amely jogszabály módosításokat is igényel, mivel csak így biztosíthatóak a hosszú távú eredmények. A jogalkotási folyamat ugyanakkor számos gyakorlati tapasztalaton kell alapuljon, amelyre való tekintettel a jövőben is számos ellenőrzés lefolytatása várható, amíg az elektronikus kereskedelem területén feltárt piaci folyamatok nem mutatják a jogkövetés szándékát.

DR. SIPOS TÍMEA